

Det er muligt at købe flere af Johannes Jørgensens bøger som E-bøger. På Google play butik ligger 44 af hans bøger tilgængeligt.

Efter generalforsamlingen.

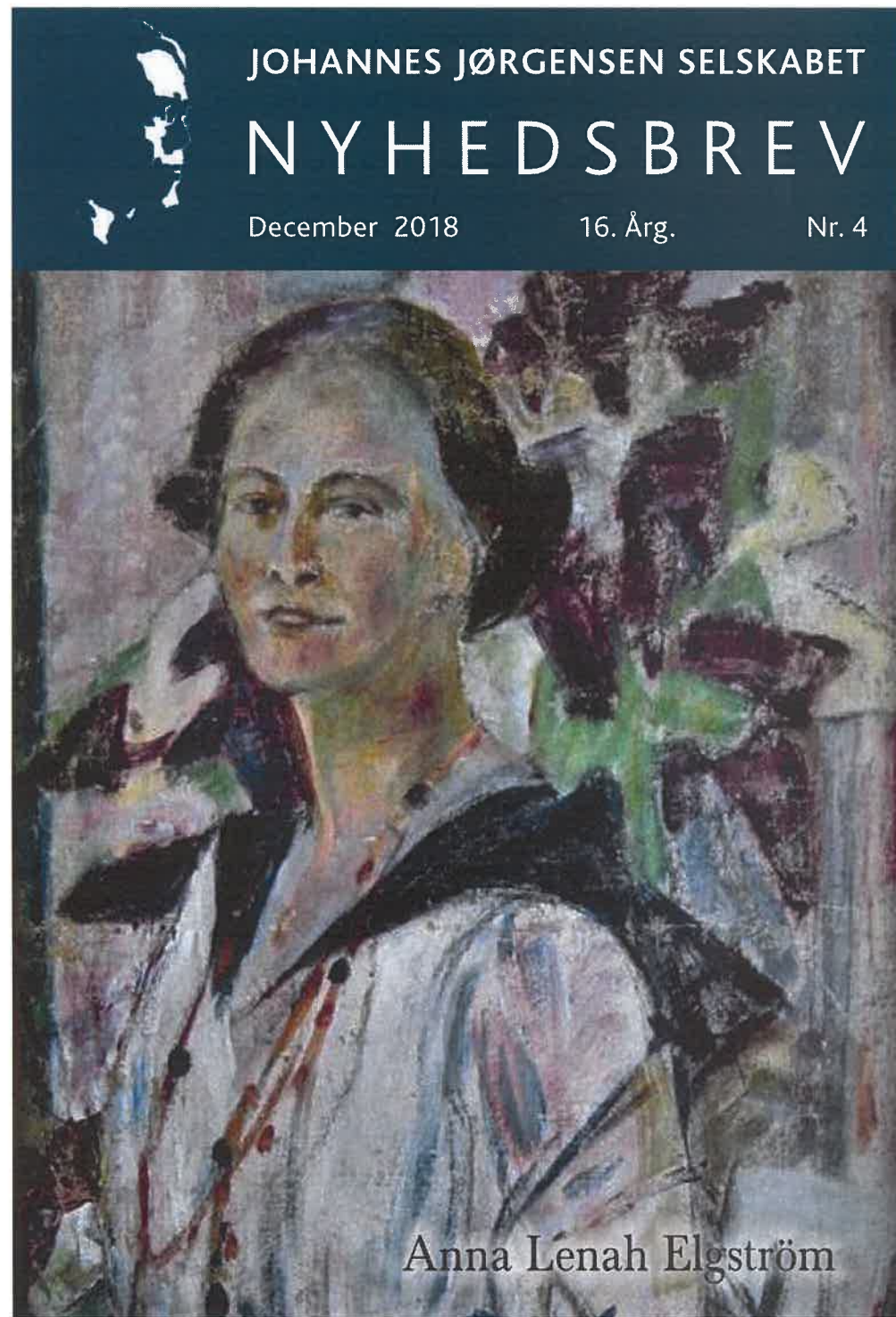
Generalforsamlingen måtte uventet vælge nyt medlem til bestyrelsen, idet Oluf Schönbeck af personlige grunde havde besluttet at træde ud. Generalforsamlingen sendte Oluf en stor tak for de år, han har siddet i bestyrelsen som næstformand. I hans sted valgte man Maria Truelsen fra Virum ved København som nyt medlem af bestyrelsen.

Med årets sidste nummer af NYHEDSBREVet følger opfordringen til at forny medlemskabet af Johannes Jørgensen Selskabet. Kontingent på 175 kr. fortsætter i 2019. Husk at skrive tydeligt afsendernavn på indbetalingen. Samtidig takker vi for de mange frivillige ekstrabidrag, som gør det muligt for os at fortsætte med uændret kontingent.

Johannes Jørgensens Hus i Svendborg er lukket for besøgende i december og januar måned. Dog kan grupper få adgang ved forudgående aftale med Henrik Hagsholm Petersen på Svendborg Bibliotek. (Se kolofonen forrest i bladet)

*Johannes Jørgensen Selskabets bestyrelse
ønsker selskabets medlemmer
og deres familier en glædelig jul og et godt nytår
og takker samtidig for trofast støtte til arbejdet.*

ISSN 1603-2098



NYHEDSBREV

Medlemsblad for
Johannes Jørgensen Selskabet

Ansvh. red. Stig Holsting
Lykkesholms Allé 9 A, 1.tv
1902 Frederiksberg C
Tlf. 2129 0408
e-mail: stigholsting@gmail.com
Kassererens e-mail:
johs.jorgensenselskabet@gmail.com
www.johanne-sjoergensenselskabet.dk
Bankkonto nr.: 1551 0010132908

Johannes Jørgensen Selskabet
er et litterært forum til studium af
digterens liv og forfatterskab.
Selskabet arbejder nært sammen
med Johannes Jørgensens Hus i
Svendborg og andre litterære
selskaber.
Medlemskab koster 175 kr. om året.

Selskabets bestyrelse:
Stig Holsting, formand
Maria Truelsen, næstformand.
Egebakken 45 st.tv., 2830 Virum
E-mail: mariatruelsen@mail.tele.dk.
Tlf. 24602308
Ove Klausen, sekretær.
Ottosminde 2, 8960 Randers.
Tlf. 86404032.
E-mail: oklausen@fiberflex.dk
Henning Fink-Jensen, kasserer.
Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd.
Tlf. 23495938
Andreas Holsting.
Ved Klosteret 6, 2100 København Ø.
Tlf. 31219609.
E-mail: andreas.holsting@hotil.com



Den litterære kirke.

Jesu Hjerter Kirke i Stenosgade på Vesterbro i København er velkendt af læserne af Johannes Jørgensens erindringer, for det var her, han blev optaget i den katolske kirke 16. februar 1896. Jesuitterne ved kirken var kendt for deres store lærdom og blev søgt af mange. Men stedets ry gav sig også litterære udslag. Tom Kristensen lader det være en vigtig lokalitet i sin roman *Hærværk*, og Herman Bang, der en overgang boede ganske tæt ved kirken, søgte af og til ind her, skønt ingen kunne beskyldte ham for katolske tendenser. I nyere tid brugte rocksangeren Michael Falch kirken i sangen "Over Vesterbros Torv" fra 2006 på albummet *Falder du nu*.

V.F.S. OG DEN SVENSK FORBINDELSE

Af Stig Holsting

Dagbladet *København* bragte 31. december 1911 en artikel af Johannes Jørgensen med overskriften "Sanatorie-Jul". Den havde som emne en skildring af et ophold, han havde haft på tuberkulosesanatoriet Vejle Fjord i julen 1911. Årsagen til, at han besøgte sanatoriet var, at hans ældste søn Oluf opholdt sig her for at blive helbredt for tuberkulose. I det år Oluf lå på sanatoriet, forsømte faderen ingen lejlighed til at besøge ham. I artiklen nævnes den unge mand ikke ved navn, kun at det er en "han", ej heller om de nærmere omstændigheder omkring Jørgensens besøg. Disse må vi hente andre steder. Artiklen rummer typisk for Johannes Jørgensen kryptiske detaljer, hvis forklaring kan få læseren til at studse, når han kender baggrunden. F.eks. står der: "Men en Maanelys Aften

i Juleugen gik et lille Selskab gennem Kurparken. [---] ... gennem det dybe Mørke lyste Maaneskinnet i svage Strimer mellem de slanke, sorte Stammer. Og der var En, som standsede og stod stille midt i Skovensomheden og Natten og hørte det knitre og knistre som af snigende Fjed og sagte Latter og følte, at her, indunder Jul, var det nye Foraar allerede nær ...".² At foråret syntes nær en frostklar decemberrat, forekommer noget søgt, hvis ikke vi søger en anden forklaring. Og her er de tre efterfølgende prikker, som afslutter artiklen, af en vis betydning, en sløret erstatning for et udråbstegn, men herom senere.

Der skal ikke herske tvivl om, at Johannes Jørgensens faderfølelser over for sin syge søn var ægte og dybtfølte. Det viser dagbøgerne med al tydelighed og vel også



Aldre foto af Vejle Fjord Sanatorium i feagtig vinterdragt.

den omstændighed, at han valgte at tilbringe julen her og ikke sammen med den øvrige familie hjemme i Charlottenlund. Det var da også efter fælles aftale med hustruen, at han traf sit valg.

Overalt i sine dagbøger markerer han i omtalen af sanatoriet med signaturerne V.F.S., som langt op i tiden stadig spøjte i hans erindringer og vemodige minder, og da Oluf efter knap 1½ års ophold var fuldstændigt kureret for sin sygdom, måtte der være andre bevæggrunde til disse minder.

Under sit julebesøg på sanatoriet mødte han det svenske ægtepar Anna og Ossian Elgström. Ossian Elgström, den kendte og barokke tegner, forfatter og etnolog, optrådte ofte som satiretegner. Ifølge *Mit Livs Legende* var grunden til ægteparrets ophold på sanatoriet, at Ossian Elgström skulle gennemgå en kur.

Allerede en måned efter sit første besøg vendte Jørgensen tilbage til V.F.S. Ret hurtigt var der opstået venskabelige

forbindelser mellem ægteparret og den danske digter. Hvad der i øvrigt er foregået mellem dem, har vi alene dagbøgenes beretning at støtte os til. Den unge frue havde fattet blide følelser over for den



Ægteparret Ossian og Anna Elgström

kun 21-årige Oluf, hvad der tilsyneladende ikke havde afficeret hendes mand, der selv havde travlt med at kurtisere en dansk sygeplejerske.

Efter gengivelsen af artiklen fra *København* i *Mit Livs Legende* fortsætter Jørgensen at tale om sin dragning mod det nordiske især Sverige og hans svenske forbindelser. Ægteparret Elgström fik naturligvis hans tanker på Sverige og hans aldrig tabte betagelse af svensk kultur til at forstærkes. Strindbergs indflydelse på hans ungdom lå latent under hans flakende åndelige udvikling, og siden hentede han sig mange venner hinsidan, venskaber, som holdt sig livet igennem. Interessen for den hellige Birgitta var en livslang betagelse, som hans svenske ven, redaktør Harald Schiller, gjorde sit til skulle udmøntes i storværket om den svenske helgeninde.

Efter nogle genopvakte minder fra Stockholm mindes han i *Mit Livs Legende* fra et ophold i Gent i Belgien "... en Fugl, som hver Morgen kom og satte sig i Trætoppene udenfor mit

Vindu og sang. Kun nogle faa, underlig hjærtægribende Toner [---] de fik mig til at tænke paa Djurgården og Skansen".³ Det var igen vemodige svenske minder, som greb ham. På sanatoriet

havde venskabet med ægteparret Elgström udviklet sig, og ikke mindst var han modtagelig overfor den unge fru Annas uskræmte interesse for ham. Hun syntes for en stund at glemme Oluf for hans far, og Jørgensen lod sig under svære selvanklager påvirke.

I marts måneden efter blev Johannes Jørgensen indbudt til Stockholm af den svenske katolske forening Concordia Catholica for at holde foredrag om den hellige Frans.⁴ Opholdet varede kun 10 dage, men ifølge dagbøgerne blev tiden brugt effektivt bl.a. med en tur til Uppsala. Han traf for første gang Ossian Elgströms søster, forfatterinden Anna Lenah Elgström (ikke at forveksle med hans hustru Anna Elgström), som skrev artikler om ham i Svenska Dagbladet hhv. d. 20. og 22. marts og begge illustreret med portrættegninger, som Ossian sandsynligvis allerede havde gjort på Vejle fjord. I hvert fald traf han kun ganske kort Ossian under opholdet i Stockholm, da denne få dage efter blev syg og lå i sit hjem i Stocksund. Venskabet med Ossian synes nu heller ikke at være så dybt følt fra nogen af siderne. Det eneste kendte brev fra Ossian til Johannes Jørgensen vidner ikke om dybere tanker. Et gennemgående træk i Jørgensens omfattende bekendtskabskreds er, at intensiteten i et venskab/bekendtskab så at sige kan måles i korrespondancens omfang.

Men i Stockholm genså han imidlertid Anna Elgström, et møde, som rørte godt op i de følelser, som allerede var vakt



Anna Lenah Elgström.

under sanatoribesøgene og som kom til at sætte langvarige spor i hans sind, skønt han aldrig genså hende siden. I et senere dagbogsnotat funderer han lidt over listen med de kvinder, som gennem årene havde efterladt sig mærkbare især vemodige minder hos ham. Alle kvinder havde navne, der begyndte med A, og med hans tilbøjelighed til at se meningsfulde tegn i næsten alt gav det anledning til visse tanker. Det var i øvrigt under dette ophold i Stockholm, Johannes Jørgensen forgæves søgte at kontakte Strindberg, der på det tidspunkt var en dødsmerket mand.

Udviklede forbindelsen med Anna Elgström sig ikke yderligere, så blev mødet med Ossians søster Anna Lenah Elgström derimod til et livslangt bekendtskab og senere venskab: Hun var på den tid en fremtrædende forfatterinde med et stort forfatterskab og dertil en ihærdig samfundsdebattør og socialengageret iværksætter – helt i Johannes Jørgensens



Johannes Jørgensen. Tegning af Ossian Elgström i Svenska Dagbladet.

ånd. Hun blev senere bl.a. kendt som medstifter af den svenske afdeling af *Red Barnet* [Rädda barnen]. Hvor hendes brors livssyn var nærmest areligiøst, endte Anna Lenah Elgström med at konvertere til den katolske kirke og blev altså på det punkt også på linje med Jørgensen. Under deres møde i Stockholm i marts 1912 brugte hun en dag med at vise ham rundt i byens fattigkvarterer. Siden bragte Jørgensen en grundig omtale af hende i sin bog *Gamle Adresser*.⁵

Den 15. oktober 1919, da Jørgensen havde bosat sig i Assisi, noterer han i sin dagbog: "Og Brev fra Ossian af 5. ds.

'Anna er död ...' (d. 14de eller 17de Septbr.). [---] Ser med den kære, gode, forstaaende Andrée Fotografierne fra V.F.S. Ser, da jeg bliver ene, Brevene fra den Tid, Anna, hvor er du nu? [---] Der blomstrer Roser i djupe snår [tjørnekrat] änn jag ser dem glöde ..."
⁶ Det er tydeligt, at budskabet om Anna Elgströms død griber dybt i hans minder.

Breve "fra den Tid" eksisterer ikke mere, end ikke brevet fra Ossian med dødsbudskabet er bevaret. Johannes Jørgensen har øjensynligt ønsket at slette erindringerne fra et møde, som alligevel var kommet på afstand i mere end én forstand. "Jeg har ladet mig sluge naivt – som i sin Tid af den Elgströmske Verden"⁷ – noterer han senere, da et andet bekendtskab havde skabt forstyrrelse i hans liv. Derfor kunne han allerede i februar 1915 i Siena fire år før Anna Elgströms død notere i dagbogen, og hvor V.F.S. endnu en gang dukker op i hans erindring: "Nu er Anna Elgström 28 (født 1/1 1887). Men hvor underligt de Data, som en Gang var saa vigtige – 6/2 1912 f.ex og andre – hvor de svinder hen i Glemsel!"⁸

Som andre kvindeskikkelser, der på et tidspunkt havde haft betydning for ham og skabt uro og stærke følelser hos ham, men ikke har fundet plads i hans litteratur, nævner han heller ikke Anna Elgström ud over et enkelt sted og kun som Ossians hustru.

Frelst fra den håbløse cirkel

Mit Livs Legende i fuldt udfoldet tekstkritisk udgave fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

Af Henrik Wivel

Tre års intensivt arbejde med en tekstkritisk udgave af Johannes Jørgensens selvbiografi *Mit Livs Legende* nærmer sig nu sin afslutning. De sidste rettelser og kryds-henvisninger er ved at blive implementeret i skrivende stund, og hvis alt går vel, kan den ny udgave udkomme i løbet af 2019.

Min kollega Elise luul og jeg har arbejdet med *Mit Livs Legende* efter de principper, som Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs videnskabelige udgaver af litterære klassikere følger. Det vil sige, at vi har gået ud fra Johannes Jørgensens første udgave i syv bind, der udkom fra 1916-1928. Vi har været så heldige at finde forfatterens eget indbundne eksemplar af første udgaven i Johannes Jørgensens Hus i Svendborg med hans egne håndskrevne rettelser. Således har vi kunnet genskabe første udgaven, som Johannes Jørgensen selv ønskede. Alle rettelser er omhyggeligt registreret i det tekstkritiske apparat, så det er muligt for læseren at følge tilblivelsen af *Mit Livs Legende*. Det er så at sige en *directors cut* version, som foreligger med den ny udgave.

Men vi har også kunnet supplere *Mit Livs Legende* med den tilblivelseshistorie, der ligger bag værket, og dermed følge selvbiografiens undertekst.

Det har vi *for det første* kunnet ved hele vejen igennem at sammenligne erindringerne med Johannes Jørgensens egne dagbøger. Han førte livet igennem, hvad der blev til mere end 1200 små sorte notesbøger med dagbogsnotater, og dagbøgerne udgør erindringerens grundtekst. Forfatteren citerer hele vejen igennem de syv bind flittigt fra dagbøgerne, og sammenligningen mellem den publicerede tekst og den private tekst kommer således til at udgøre en slags konkordans. Således er det muligt for læseren igennem vore detaljerede kommentarer og udgavens efterskrift fyldestgørende at danne sig et indtryk af Johannes Jørgensens iscenesættelse, og dermed selvbiografiens status mellem digtning og sandhed, dokumentarisme og fiktion. Johannes Jørgensen er i altovervejende grad en troværdig skribent, og der er kun få tilfælde, hvor han enten af diskretionshensyn overfor sine venner

¹ I sine erindringer skriver Jørgensen fejlagtigt Nationaltidende. MLL, bd. VII, s. 64

² MLL, bd. VII, s. 67.

³ MLL, Bd. VII, s. 70.

⁴ Se NYHEDSBREV juni 2010

"Guds Kværn".

⁵ Johannes Jørgensen: *Gamle Adresser*, s. 42 – 45. 1947

⁶ Dagbog 335.

⁷ Dagbog 272. 12. nov. 1914.

⁸ Dagbog 277.

og kolleger fortier den fulde sandhed, eller fortier den egentlige årsag til en konflikt, eksempelvis sammenstødet med Sophus Claussen i Rapallo, som det beskrives i bind tre *Vælskland* (1917). I de tilfælde er det som regel den katolske konvertit Johannes Jørgensen, der holder igen på den libido, der er mere åbenlys i dagbøgerne. Det har vi *for det andet* kunnet ved at gennemgå de eksisterende manuskripter til *Mit Livs Legende*, hvoraf der – især hvad angår de to sidste bind *Guds Kværn* (1918) og *Over de valske Mile* (1928) – findes flere varianter, dels på Det Kongelige Bibliotek og dels i Johannes Jørgensens Hus. Manuskripterne viser med al tydelighed, at Johannes Jørgensen havde betydeligt lettere ved at komme ind i erindringerne end ved at komme ud af dem. Skilsmissen fra hans første hustru Amalie Ewald, hendes personlige opgør med katolicismen, og ikke mindst en kampagne, primært i *Ekstra Bladet*, iscenesat af hende imod ham i 1918, tændte hans temperament. I udkast til *Guds Kværn* rulles det ægteskabelige brud op med en skånselsløshed, der slægtter et af Johannes Jørgensens forbilleder, den svenske forfatter August Strindberg på. Johannes Jørgensen citerer Amalie Ewald for en bemærkning som "Du er jo et skadedyt og burde dræbes!". Ligesom han beskriver sin situation som "ømgivet af hadets flammer", og hans flugt fra hjem-



Johannes Jørgensen fotograferet i Siena i 1915 det år, da han begyndte at skrive sine erindringer.

met i 1913 som, at han blev "bortopereret som et sygt lem".

Johannes Jørgensens forlag, Gyldendal, ønskede ikke at udgive de sidste bind af erindringerne i forfatterens filterløse skrift, og måske ønskede han det heller ikke selv. I et brev til en af sine redaktører, Georg Hansen, beskriver han, hvordan han under den mangeårige retrospektive proces var kommet til at skrive om sig selv "som en fremmed" og om andre, som var de "dignede personer", altså i højere grad anskuede som litterære figurer end eksisterende mennesker. Og det var nok i sidste ende

ikke det, han ville frem til med selvbiografien, der, som et konfessionelt skrift, skulle lede fra gæring til afklaring.

Vores dybtgående arbejde med og stadig gentagne læsninger af *Mit Livs Legende* har afdækket, at der bag den notorisk ekstremt hurtigt forfattede og sammenstykkede tekst, tegner sig en gennemgående litterær komposition. Flere af de enkelte bind blev til på mindre end 14 dage, og er ofte – med et udtryk hentet fra musikken – *samplede*. Det vil sige komponeret af eksisterende tekstfragmenter, fra dagbøgerne, fra det øvrige forfatterskab og fra avisartikler til en slags litterær collage, hvad der alt sammen fremgår af vore kommentarer. Men underliggende er der selvfølgelig en linje i det skrevne og en samlet komposition med et idealistisk sigte. Ambitionen i *Mit Livs Legende* er at beskrive et menneske, der bevæger sig fra ungdomsårenes tvivl, amoral, dekadente udsvævelser og ægteskabelige forviklinger til et religiøst gennembrud og en afklaret livsholdning i pagt med den katolske tro og en enkel levevis i et poetisk fortryllet italiensk landskab. Forfatterens ambition med værket er at finde perlen, Guds fred.

Den rejse, Johannes Jørgensen beskriver i *Mit Livs Legende*, er ikke udelukkende den rastløse reporters rejse i den europæiske geografi og kultur, men også en indre rejse, hvor forfatteren bevæger sig fra en første

til en anden konversion, begge beskrevet i det fjerde bind *Det usyrede Brød* (1918). Den første konversion i 1896 i København beskrives som forstandens tillærte, en ydre viljebestemt og hyklerisk hændelse, ikke en indre frelsesvished. Mens den anden konversion i 1899 i Assisi under et alvorligt, livstruende sygdomsforløb, beskrives som selve hjertets, hvor forfatterens selviske egenvilje viger til fordel for den konkrete fysiske berøring, da han møder den betingelsesløse kærlighed i sin hustrus tilgivende skikkelse – og bag hende Guds styrende hånd.

Mit Livs Legende er fra Johannes Jørgensens side skrevet ud fra en forestilling, han ofte gentager igennem de syv bind, nemlig at "man i livet ganske nøjagtigt kommer didhen, hvor man inderst inde ønsker at komme". Forfatteren kalder det også for "forsynets logik". Livet består, som forfatteren beskriver det, af en ubrudt række af små valg, hvor mennesket intuitivt følger sit inderste væsen, men valg som dog samtidig altid har en bestemt retning, selve livsretningen frem mod det egentlige. Forfatteren placerer sig således i erindringerne mellem et kristent forsyn og en personligt formende livs- og skabervilje. I *Mit Livs Legende* fremstiller Johannes Jørgensen sig selv som på den ene side et aktivt handlede subjekt og på den anden side et modtageligt objekt for

Guds nåde. Selvbevidsthed og trosvished krydses. Dette eksistentielle dobbeltgreb er bestemmende for progressionen i *Mit Livs Legende*. Han opfatter sin åndelige udvikling som en selviagttagelse i anden potens. Som han skriver i *Det usyrede Brød*: »Der var en svag men jævn stigning i min omløbslinje, saa at jeg, i stedet for en ring, bevægede mig i en spiral. Jeg vendte tilbage til stadig samme tvivlspunkter, men paa et plan, der laa ovenover niveauet fra forrige gang, jeg passerede stadig samme anstødsstene, men lidt højere oppe. Og til sidst førte spiralen mig hen over dem, og jeg slap ovenud, var frelst fra den haabløse cirkel.« I samme bind beskriver han med en henvisning til evangelisten Matthæus 5,25, NT, denne dobbelthed i sit væsen, som at være »undervejs med modstanderen«.

At denne modstander, som jo primært er forfatteren selv, er en hård modstander, bærer *Mit Livs Legende* talrige vidnesbyrd om. Johannes Jørgensens digter-jeg skåner hverken sig selv eller andre. Men den erkendelsesmæssige progression, som forløber parallelt med værkets tilblivelse og tekstens udfoldelse som fortløbende erkendelsesrite, vidner spiralmetaforen om. Forfatteren skriver sig så at sige ovenud af sig selv mod et andet, ikke fremmed, men forklaret og gennemlyst jeg.

I vores arbejde som redaktører for og

udgivere af den tekstkritiske udgave af *Mit Livs Legende* har det været os magtpåliggende at følge denne spiralbevægelse hele vejen op igennem liv og forfatterskab. Således har vi også udarbejdet et udførligt variantapparat mellem *Mit Livs Legendes* første udgave 1916-1928 og den af redaktør Carl Bergstrøm-Nielsen og Johannes Jørgensen sammenredigerede anden udgave fra 1949. På det tidspunkt er Johannes Jørgensen en kanoniseret forfatter både i Norden og i den katolske verden, flere gange indstillet til Nobelprisen. Men han er også en desillusioneret forfatter, der har mistet nærtstående, både samleversker, familie og egne børn. Det er derfor en mand, der ikke i samme grad tror på kærligheden, men forlader sig på pligten, samtidig med at han ønsker at forsones sig med tidligere (imaginære) fjender og med en samtid, der er martret af to verdenskrige.

Men vi følger også *Mit Livs Legendes* efterliv i dagbladskritikken og litteraturhistorierne i en detaljeret receptionshistorie i efterskriftet, hvor fokus er på selve genren. Hvad er *Mit Livs Legende*? Roman, selvbiografi, konfession og skrifte, memoirer, erindringer eller performativ biografisme? Ligeledes ser vi på den poetiske og litterære virkningshistorie op igennem det 20. århundrede blandt så forskellige digtere og kunstnere som Jais Nielsen, Edvard Weie, Tom Kristensen, Halldor Laxness, Ole

Wivel og Thorkild Hansen.

Det har undervejs hele tiden været vor primære ambition med den ny udgave at åbne både det kunst- og kulturhistoriske rum, som Johannes Jørgensens erindringer er skrevet ind i og selv er med til at definere omkring år 1900. På samme måde har vi igennem vore kommentarer og efterskriftet tilstræbt at åbne det biografiske og personalhistoriske rum, som forfatteren i kraft af sin skikkelsesdannende evne får gestaltet levende og virkningsfuldt.

Fakta:

Johannes Jørgensen Mit Livs Legende udkommer på print under redaktion af Elise luul og Henrik Wivel i en tekstkritisk udgave i fire bind, estimeret til 1800 sider, i regi af og under fagligt tilsyn fra Det Danske Sprog- og Litteraturselskab i samarbejde med Syddansk Universitetsforlag. De tre første bind rummer Johannes Jørgensens originaltekst, samt geografiske og topografiske kort, originalomslag i faksimile. Og, hvis en bevilling fra Ny Carlsberg Fondet gives, illustrationer af samtidskunst og faksimile fra forfatterens dagbøger, indsat som blankark uden for pagineringen i overensstemmelse med

Endelig har vi ønsket at give læseren en mulighed for at følge Johannes Jørgensen på rejsen ind i en katolsk tros- og livsform, der for ham selv har været afgørende. Ved at kontekstualisere Johannes Jørgensens konversion og etablere en epokeskabende sammenhæng omkring den, har vi kunnet påvise, at han dybest set ikke var eller er en anomali i europæisk kulturhistorie, men snarere en modefigur, der foretog en rejse, som adskillige andre foretog i tiden.

Johannes Jørgensens oprindelige ønske. Bind fire indeholder efterskrift, litteraturlister, tekstredegørelser, tilblivelseshistorie, variantapparat, udførlige kommentarer til alle syv bind af første udgaven, et selvbiografisk tillæg med Amalie Jørgensens erindringer og Johannes Jørgensens levnedsbetretning til Ordenskapitlet. Endelig afsluttes bind fire med et publikationsregister og et omfattende personregister. Arbejdet med udgaven er finansieret af Veluxfonden og Augustinusfonden. Publikationen er støttet af Augustinusfonden, samt andre fonde, der i skrivende stund ikke er kendte.

Henrik Wivel, forfatter og Dr.phil. og Elise luul, cand.mag.

Når bøgerne udkommer, vil vi bringe en omtale af dem.